

Starověké Řecko

Kréta

- Výhodná geografická pozice
- Ve 2. tisíciletí př. n. l. zde vzniká 1. civilizace v Evropě – Minojská
- Její politické dějiny prakticky neznáme – pouze památky na trvanlivém materiálu
- Všechny informace máme tedy z archeologických nálezů
- Kolem roku 2000 př. n. l. vznikají první města s paláci

Období prvních paláců:

- Kolem roku 1700 př. n. l. jsou paláce zničeny pravděpodobně silným zemětřesením
- Poté přichází období druhých paláců – v této době největší rozkvět Kréty
- Kréťané v podstatě nemají hradby, přesto jsou pány středomoří díky loďstvu
- Koncem 14. století kultura zaniká nájezdem Achájů

Minojská společnost:

- Uprostřed města leží palác
- Ve městě se dále nacházejí i výstavné vily bohatých vrstev
- Jejich základ – dlážděný dvůr obklopený budovami
- Byly to složité stavby – daly vzniknout pověsti labyrintu a Minotaurovi
- Písmo – lineární písmo A, lineární písmo B a hieroglyfické písmo
- Paláce jsou správní sídla = palácové hospodářství
- Významné postavení má žena
- Měli nejvyšší bohyni – matku!
- Posvátné zvíře pro Krétu je býk

Mykény

- První kmeny přišly do Řecka (pevninského) kolem roku 2000 př. n. l.
- Šlo o kmeny Achájů – zničily zdejší Heladskou kulturu
- Monumentální hradby a paláce – nejvýznamnější u města Mykény
- Stavby se dokonce nazývají kyklopské, protože se věřilo, že je nemohl postavit nikdo jiný než jednoocí obři

Zánik civilizace

Mykénská sídliště jsou zničena ve dvou etapách:

- 1) na přelomu 13 a 12. stol. př. n. l. mořské kmeny
- 2) o něco málo později nové řecké kmeny – Dórové a SZ Řekové

Mykénská společnost

- Hodně podobná krétské
- Palácové hospodářství, námořní obchod...
- Mezi nejvýznamnější hrady patří již zmíněné Mykény a dále pak Tiryns
- Vedle kyklopských hradeb je velmi známá tzv. Lví brána

- V Mykénách najdeme také množství královských šachtových hrobů
- Nejvýznamnější je tzv. Átreova pokladnice
- Asi nejvýznamnější památkou z Mykén je tzv. **Agamemnónova posmrtná maska**...
- V době existence Mykénské kultury proběhla i velmi slavná válka, jejíž příčinou byla údajně žena Helena (žena spartského krále Meneláose)
- Bojovala Trója proti Spartě (za Tróju Hektor a za Spartu Achilles)

Řecké mýty

- Mýty kosmologické – vysvětlují vznik a uspořádání světa, původ bohů a kultů
- Mýty genealogické – o héroích, kteří se stali zakladateli mocných rodů
- Mýty civilizační – o hrdinech, kteří zbavovali okolí nebezpečných zvířat a věcí, vynálezech, založení měst...
- Mýty aitiologické – původ zvyků, slavností, přírodních jevů...

Temné (homérské) období

Dórové

- 1100-800 př. n. l.
- Do řecké oblasti začínají přicházet kolem roku 1100 př. n. l. kmeny Dórů
- Dórové byli původně na nižší úrovni, ale postupně společnost opět rozkvétá
- V téhle době vzniká Illias a Odysea
- Část původního obyvatelstva ustoupila před Dóry do Malé Asie
- Dórové s původním obyvatelstvem splynou nebo jim vládnu

Archaické období (800 – 500 př. n. l.)

Polis:

- Řecký městský stát
- V Řecku jich je několik set a často mezi sebou válčí
- Nejvýznamnější jsou Sparta a Athény

Občan:

- Občanem se stal člověk, který se narodil občanům příslušného státu
- Občan měl práva a povinnosti – mohl se účastnit sněmu, hlasovat o zákonech, volit úředníky a sám kandidovat
- Mohl vlastnit půdu a nemovitosti
- Sám si zajišťoval zbroj a zbraně
- Plnoprávným občanem byl pouze muž od určitého věku
- Ženy si politického zákonu neúčastní

Cizinec:

- Cizincem byl každý přistěhovalec a zůstával jím bez ohledu na zásluhy
- Cizinci byli i jejich děti, přesto že se v polis narodily

Polis – uspořádání a myšlení:

- Vůdčí politická síla je „*genos*“ neboli aristokratické rody
- Genos má společný rodový kult a společné pohřebiště
- Znakem aristokrata je kůň
- Řecká společnost není určena jedním panovníkem, ale vzájemným soupeřením významných rodů
- Mimořádné postavení má ve společnosti slovo
- Slovní klání je nerozlučně spjata s Polis
- Umění politiky je umění vládnout jazykem
- Řečník se obrací k publiku
- *Agora* – veřejné prostranství uprostřed města
- *Demagog* = řečník
- Od 7. století – revoluce v technice boje
- Základem *falanga*
- V ní jsou seřazeni těžkooděnci – *Hoplité*
- Hoplita nezná osobní boj, ale stojí bok po boku ostatní
- Rovnost v boji
- Řekové navazují obchodní styky s širokým okolím
- V oblasti Řecka prakticky dochází k přelidnění
- Řekové se proto vydali hledat nová místa – zde zakládali kolonie

Velká Řecká kolonizace:

- Obchodní styky se svým okolím
- V Řecku dochází k **přelidnění**
- Řecko zakládá **kolonie**
- Město, které zakládá kolonii - „*metropolis*“
- Kolonie byly zakládány na pobřeží **Černého moře**

Raná řecká tyranida:

- V mnoha státech postupně roste napětí mezi aristokracií a zbylým obyvatelstvem
- Aristokracie je přinucena souhlasit s **vypracováním psaného práva**, aby soudy nemohly být ovlivňovány jen vůli urozených
- Někde se spory vyřešily **dohodou** (tzv. **cenzus**)
- Tam, kde byl bouřlivý rozvoj, nastoupil **tyran – samovládce** - jeho cílem bylo odstranit politický monopol aristokracie
 - 1) Tyran **omezuje** aristokracii
 - 2) Staví **monumentální** stavby
 - 3) Zavádějí společné **kulty**
- **Tyranis** v Řecku byla většinou přínosná a společnost rozvíjela
- Takový stav ovšem trval **jen určitou dobu** - Řekové **nemají** rádi vládu jednoho muže
- Tyranida většinou končí **vyhnáním tyrana**

Athény

- *Atika* = oblast, kde se nacházejí Athény
- *Občané* = že se tak narodíme nebo nás zvolí sněm
- *Metoikové* - trvale usazení ciziny v Athénách
- Archont = správce pokladu, nejvyšší úředník
- *Areopag* = doživotně - bývalý Archont
-

Zákonodárství v Athénách:

1) Drakon

- Navrhl velice tvrdé tresty
- Pokud jsou zákony tvrdé tak jsou **drakonické**

2) Solom (6. Stol. př. n. l.) – aristokrat, obchodník

- **Zrušení** pozemkových dluhů, **výkup** dlužníků z otroctví
- **Zakázal** ručení vlastní svobodou
- Rozdělil občany do **4** majetkových tříd – podle toho práva a povinnosti

3) Peisistratos

- Solomovo zákonodárství přineslo jen nové rozmíšky mezi obyvatele
- Toho využívá **Peisistratos** a nastoluje **tyranidu (546 př. n. l.)**
- Nový tyran **podlamoval** moc aristokracie
- Staví **monumentální** stavby (Athénin chrám v Akropoli), vodovod
- Nové náboženské slavnosti – př. **Dionýsie**
- Po jeho smrti vládnou potomci, ale jejich vnuk **vyhnán**

4) Kleishenés:

- Do čela po Peisistratovcích
- **Kleisthenovy reformy** udělaly z Athén **demokracii**
- Rodové zřízení mění na územní organizace – základní jednotkou se stává **demos**
- Lidé rozdělení do tzv. **fýl** (jako dnešní kraj)
- Za něj patrně zaveden *ostrakismos* = střepinový soud

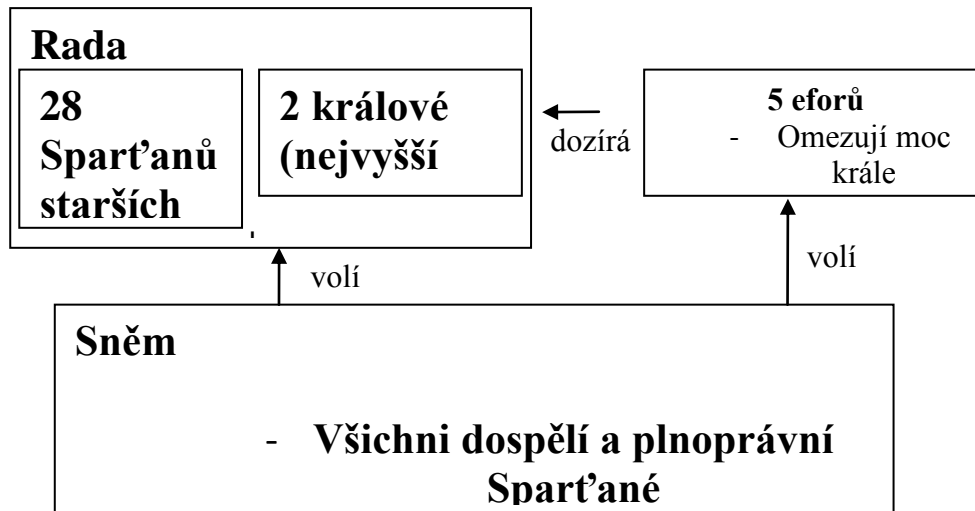
Sparta

- Vzniká asi r. 900 př. n. l.
- Občansko-vojenský stát
- Zanedbávají umění, užívání drahých kovů, omezení styku s cizinou
- Vládnoucí vrstvou ve Spartě jsou Dórové – podmaňují si široké okolí
- **Vynikající vojáci** – velmi **přísný a drsný** systém výchovy a výcvik
- Plnoprávními občany jsou pouze **dórští** obyvatelé Sparty
- *Perioikové* (ti, kteří sídlí okolo) – částečně také dórského původu, zabývají se zemědělstvím, ale i řemesly a obchodem
- **Perioikové a Spart'ané** jsou dohromady tzv. *Lakedaimoňané*

Heitóti:

- Otroci
- Původně podmaněné obyvatelstvo
- Je jich více než **Lakedaimoňanů**
- Byli majetkem státu

Politické zřízení Sparty

Likurgos:

- Zákonodárce
- Kolem 800 př. n. l
- Sparta do poloviny 6. stol. ovladla Peloponés – poté už nepodrobují, ale zavazují spoj. smlouvami
- největší vojenská síla = Peloponéský spolek, v Řecku – vedení: Sparta

POPELKA, Miroslav; VÁLKOVÁ, Veronika. *Dějepis : Pravěk a starověk*. Praha : SPN, 2008. 144 s. ISBN 978-80-7235-410-8.